

JAUNIMAS

LAPKRITSIO M.

1911 - M.

Dr.

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

TURINIS: Prievartos vertībā žmogaus pažangai. — Persikeitimai klausimuose pasauliui ir žmogui suprasti. — Apžvalga: Givename persikeitimo āngzių; karai Išbingėja; pereinamasis Lietuvių laikas; Lietuvių plānai; Lietuvių žodis; — Lietuviai degina knygas; Vidūnus nesirūpina "Jaunimo" praplātinimu Prūsuoze; "Jaunimo" sāndarbininkai; Lietuvių vākaras Rukuose; Mariampolės ūkio Paroda; apie Lietuvių rašiba. — Pasikalbėjimai: Apie moterū klausimā; Kaip apgalėti nerangumā, ir tt. — Nauji raštai. — Iš leidėjū - rašytojų pusēs.

PRIEVARTOS VERTIBĖ ŽMOGAUS PAŽANGAI.

Ira labai daug žmoniū, kurie nežino, kām gyvenimas. Tūli rašytojai, nūdien īpatšiai Rusijoje, tvirtina, būk geriausia sāu gālā padārius. Vienok toks jū patarimas īra be vertibēs. Dār-gi apreiškia proto silpnumā. Nors vienas bei antras ir labai stengtūs naikinti gīvibe, nieko nepadarītū. Gīvenimo pāmato nieks neišgriaus. O tasai kaip tik īra nuolatinīsis ir aplamasis gīvibēs veržimas apsireikšti.

Kiekvienas žmogus savo vidūje tai pajautšia. Ira tše gilus neišnaikinamas noras gīvu būtī. O koks sunkus ir ne būtū gyvenimas, kiek ne nukankintū žmogaus, tatšau gīvu pasilikti, gīventi, vis dār rodos geriau negu mirti. Ir tūli todėl tvirtina, būk iš šito noro gīvu būtī išauges tikėjimas ī žmogaus nemirštamībe. Bet mār rodos,

tām iſaugti nereikējo. Sis nenubaigiamas noras ģra pats jau aiſkus savo eſībēs liudģijimas.

Bet kaip tſe ir nebūtū, kitas dār dalģkas taip-ģi nenugintģijamas. ģra tai tat, kad ſmogus nenori vien ģģvu bģti, bet nuolatai dār ģģvesniu pa-stoti. Kuomet tai aiſkiai iſvģsime, ſģnosime ir tikrai, kām ģģvenimas ģra.

Visi ſmogaus apſreiſkimai teturi tģn vienģ tikslģ, bģtent derēti ſmogui ģģvesniģm paſtoti. Tģm ſmogus nori kģn padarģti ir veikti, tģm ģģs stengiasģ ſupraſti ir iſmanģti, tģm pagalģius ſģuri, kaip pagģlinus savo paſģjautimģ. Sģkoma, atſi-zvelģiant ģ ſģ trejopģ ſmogaus apſreiſkimģ, ģģ esant norintģiu, iſmģnantģiu ir jautģiantģiu, ir kal-bama apie ſmogaus vģliģ, mģnģmģ ir jausmģ.

Iſ to pamatinio ſmogaus apſreiſkimo sto-ģasi visas ſmogaus paſielģimas ir ģģvenimas. To-dēl ģģs nori ſģ bei tģn ragauti ir patģrti, ſģ bei tģn atlikti, ir tt. Taip ſtojasi ſmogaus nuodēmēs, jo praſakaltimai, ir ģeri jo darbai, doras jo ģģvenimas.

Ir dār vienas dalģkas tada paſidģro ſģmu. ģra tai tat, kad ſmogaus paſistengimas ģģvesniu paſtoti tepaſipildo pagal neperzengģiamus ģģve-nimo ģſtģtģmus. Paveikſlui, kad ģģs nori koki ģeismģ patenģinti, ģģs vis atſidurs prie kokio krģſto, kurs neleidģia ģģm pilnai iſragauti, ko ģģs nori. Arba, norēdamas kģn iſmanģti, vis patģrs, jog nģra galima tuoj paſkutinģius dalģkus iſvģsti, tik iſlengvo ir tik ſģngniais tegalima prieiti prie galģ. Taip ir ſmogus ko norint ģģvģkinti. ſmo-

ģus negģl tuoj paſiekti, ko ģģs nori. Vis atſi-trenkia prie kraſtģ. ģra tarſi vis ſtumiģmas atgal ģ savo ſilpnģbe.

Taip nuſuduoda, kad ſmogus pajautģia ģģ bģtģ ģģs ģģvenimo privertģiamas, net baudģiamas. O iſ pģtģtros iſģina ģģm palengva ir bauginimas. Svarbģs tai dalģkai ſmogui pamokinti, kokģias takais negalima nueiti ģ ģģlesne, ģģvesne ģģvģbe, kad iſ viso negalima nueiti, bet kad reikia pa-ſģiģm ģģvesniu paſtoti, kad pati ģģvģbē pareina ſmogui iſ jo eſģbēs ſakniģ.

Prievarta, baumģ ģra ſmogaus atſitrenkimas prieſ ģģvenimo ģſtģtģmus. O tieģje prilģgſta au-gantģio medģio ramſtģiams. Todēl iſtikrģjģ nieks ſmogaus ir nebaudģia. ģģs pats ſkaudģiasģ ne-augdamas ir nesiaugindamas ģģvenimo ģſtģtģmais, bet trunkģdamas prieſ juos.

Kad nebģtģ ģģvenimo ģſtģtģmģ, ſmogus negģ-lētģ ģģvesniu paſtoti, negģlētģ dvģsiſkai tarptģ. Jo ģģvģbē praſilietģ ir iſnģktģ. Vienok neduoda ģģvģbēs tie ģſtģtģimai, ģģ tģra atſtģmģmas netikusģi linkimģ.

Tik ſmogus to neboja. Paveikſlui, ģirtuoklis ģerdamas nori kuo-ģalģngesnģ dirģsniģ erzinģmģ patģrti. Iſ to ģģli berods iſģiti aiſkesnis paſģjau-timas. Bet paſidģro ģirtuokliui visai kas-kita, bģtent apſvaigimas ir dirģsniģ atſģpimas. Ir reikia vis aſtresniģ ģģralģ vartoti. Bet pagalģius kģnas tokiu bģdu ſunaikinamas. Ir ſmogaus ģģvģbē turi atſitraukti iſ prieſģingo ģģvenimo ģ save, ſavģje patģvģrtēti naujai augimo varģģtģnei.

Iš to matyti, jog prievarta arba baasmė nedidina givibės, negerina žmogaus. Baasmė vien teikia pafirą, jog taip, kaip žmogaus norėta, negalima apsireikšti norint giviesniu pastoti.

Tam tinkamas apsireiskimas turi būti kitoks. Geismai, troškimai nėra paties žmogaus norai bei išmānimai; smagumai ne jo paties pasijautimas. Pats žmogus tik apsireiskia, kuomet visai augstasis žmoniškumas regimas. O tam jokia prievarta nėra gamintoja. Baasmė ir bauginimas tegali netinkamus reiskimus suvalditi, šalinti. Bet tada žmogus pats tur tinkamuosius priekin statyti, turi juose visiškai pats būti.

Baasmė ir gandinimas vartojami įpatšiai patšiu žmoniū kitiems žmonėms suvalditi arba pamokinti. Tūli tiki kitus taip ir gerinti. O tai ūra visiškai apsirikimas. Joks girtuoklis, paveikslui, nepasigeris girdėdamas kalbant apie blogas ir biaurias girtibės sekmes. Nors jas dār taip vaizdziai išdėtume. Joks vagis nepasitaisis, kad bus baudziamas. O joks žmogus nepastos šventu jį gandinant prāgaro kantšiomis. — Baasmė te turi tinkamiausiame sātinkije tār svarbumā, kad jį kitus žmones nuo nedorėliū apsaugoja.

Girtuokli, vāgį ir kitus nenaudėlius tegalima gerinti, jiems duodant kitaip gilesne givibe pajauti, jiems augštesnius, žmoniškesnius smagumus, suzādinant. — Galima uzverti, paveikslui, visas girdiklas, kad ilgais metais joks žmogus nebebūtū girtāves, tatšau visi gāli būti tikrais gir-

tuokliais. Visuose gāli būti dār noras girtaujant givibe giliau, smarkiau pajauti. Visai kits bus dalikas, kad žmonė pradės ko kito, žmoniškesnio norėti. Taip jie pagaliaus visiškai iskils iš stovio, ant kurio jie turi būti baudziami ir ant kurio jie pātis baudziasi. Ir nieko nebenorės, kaip vien pilnai giventi tikrojo žmogaus givenu, ir jį vis kuo-giviau patirti ir kitiems apreikšti.

O šitā tegalima pasiekti kitiems duodant pajauti augštesnės givibės smagumā ir dzaugsmā. Kitiems mātant, jog mes esame blaivūs, teisūs, aplamai dori, jie išlengvo prapuldo pasimėgimā tuo, kas žema ir nedora. Aiškiai pasirodo tas jiems peiktinu ir niekintinu. Augštesnioji, žmoniškesnioji mūsū givibė turi būti kaip saulė, kuriospi linksta augmenis. Bet pagaliaus kiekvienām turētū jo givibės versmė tokia saulė būti. Givibės viliojami tegalime givensiais pastoti. Ne baimės vāromi, negandinami. O tokiu būdu giviesniu būti, ūra ir geresniu, doresniu, tobulesniu būti.

Vidūnas.

PERSIKEITIMAI KLAUSIMUOSE PASAULIUI IR ŽMOGUI SUPRASTI.

Ir tše mūsū laiku kovos vis karštesnės pastoja. Įpatšiai atsižvelgiant į pamatinius to supratimo dalikus. Bet tše beveik ir liūdna kār pasakiti. Vīrauja tuo-tarpu gamtos mokslininkai. O vieniems sākant, jog paskutiniū givenu mīslīū nesuprantame ir niekuomet nesuprasime, sāko kiti, būk jū visiškai neesā. Viskas lig ant delno padėta. Pa-

veikslui, zmogaus palinkimai, jausmai, mintis, jo mánimas, teisingumas, valia ir tt. teesá "chemijos procesai."

Teisibē, kaip chemijos procesai atsieina, tai zinoma, bet toli ne, kas jie ištikrūjū ĩra. Apskritai, zmogus tik tai te-zino, kas ĩ jo sámone pareina. Taip sámone vis pasi- lieka pámatu ir pirmutine sánlĳga kiekvieno pátrimo, kiekvieno zinojimo. Ir negalima to apversti ir sakĳti ma- tērijā esant pamatiniu dalĳku, iš kurio sámone pástoja. Tvirtinti sákant, jog sámoneš neesá be kūno, be smageniū, ĩra tiek-jau, kaip kad kas sakĳtū, dienos šviesos nebūtū be zemēs. O tik taip ĩra, kad zemē nušvinta, kuomet ji stojaš ĩ šviesā. Taip ir kūnas ir smágenis sušvinta, kuomet jos ĩ sámone stojaš, kaip ir ramos lašelis tespindi saulēs apšvietšiamas.

Sákant sámone teesant chemijos procesu ĩra tiek-jau, kaip kad būtū sákoma, sámoneš visiškai nėra. Nėsa sámone nepastoja mums taip zinoma, kaip daigtai ir jū ĩpa- tĳbēs. Apie sámone tezinome pátis būdami sámoningais, tai esti artšiau jos būdami negu daigtū. Ir galētume vei- kiau sakĳti zmogū esant sámone, kuri kūnu, smagenimis apsišreškia.

Kad nebegalima sakĳti, to nėra, kas mums nežinoma, rodos ir menkutšiams aiškū po pastebėjimo neregimū spinduliū. Suprantamas dalikas, kad jie buvo kaip seniai pasaulis ĩra. Bet nieks apie juos nežinojo, iššemus iš- mintinguosius. O tū nieks nesiklausē.

Vienok dabar mokslas savo zinojime apie tuos spin- dulius vis gilesnes vagas traukia. Net ištirta, jog iš zmogaus spindi neregimi spinduliai, ĩpatšiai iš jo smageniū, kuomet jis máno. Ir taip išrodĳta, jog zmogaus mánimas sukelia smageniuose chemijos procesā, o ne kitaip. Francū fizikos mokslininkas Blondlot iš miesto Nancy idžžē kokiā galvos maskā ĩ tām tikrā skĳstimā (sulfurcalcium). Tas skĳstimas turi tām ĩpatĳbe pradēti šviesi, kuomet regimi ar neregimi spinduliai jĳ pasiekia. Minētoji maska tápo

tamsiam kambariĳe kokiām zmogui ant galvos uždēta ir jām klausimai staffi. Kuomet tas zmogus pradējo klausimā svarstĳti, jeib atsilieptū, maska pradējo šviesi. Taip išrodĳta, jog zmogui mánant iš jo galvos pradeda spinduliai eiti.

Kitas mokslininkas, būtent Baraduc iš Pariziaus, kitū mokslininkū draugioj dar kitus bandĳmus padārē. Tasai naudojosi tiems dviem mēdiom, tai esti moteriškom, kuriedvi galĳ ĩpatingu paliepimu ĩmgĳdinami, sáko: hyp- notizuojami būti. Tuomet jos ĩspildo visokius paliepi- mus. Bet tūlos mēdios tuomet ir regi, kas kitiems nėra regima. Vienai mēdiai Baraduc kartā išákē: „Bū- simā pirmádienĳ jūs vakare ant 10. būsĳte nuvargusi ir atsigulusi ĩmgĳsti. Tada aplesĳte savo kūnā, ateisĳte šĳson, ĩlipsĳte pro šĳtā langā ĩ šĳ kambarĳ, pasisēsĳte ant šĳtos kedēs, nueisĳte paskui pas šĳtā svarstĳkle ir nusver- site šĳtā lēkšte taip giliai, jog pasidarĳs elektrikos srovĳū susisiekĳmas ir jūs išgĳrsĳte skambalus visame name skām- bant." — Tán dienā ir vándā nuėjo pas Baraduc tūli kiti mokslininkai ir antroji mēdia. Toji tápo ĩmgĳdinta ir jai paliepta sakĳti, kán ji regi. Lángas buvo uzkabintas audimu, dažĳtu ĩ minētā skĳstimā. Tuo patšiu skĳstimu buvo apdažĳta ir viena kedē. Ant stálo pastatĳta svarstĳklē po stikliniu antvožu. Prie svarstĳklēs buvo reika- lingosios vielos skāmbinimui praitaisĳtos. Tuoj po dešĳmtos pasisákē antroji mēdia mātanti zmogaus pavidalā pro langā lipant. Patlab ir sušvĳto pakabintasis audimas ir buvo visiems šviesus zmogaus pavidalas mátoms. Toliau sákē antroji mēdia, kad tas pavidalas einās pas kede ir ant jos atsisēdās. Tuojau ir sušvĳto kedē. "Dabar tas pavidalas eina pas svarstĳkle," sákē antroji mēdia. Greit ir suskambėjo visi skambalai namuose, kad tai ir visi kiti gĳventojai galėjo girdēti. Uzdegē žiburĳ. Uzvoztas ant svarstĳklēs stiklinis dangalas, kurs su antspaudu buvo prie stálo prilipintas, buvo kaip buves. Bet svarstĳklē dár ju-

dējo. Dabar nuēmē dangalā ir svarstē, kiek sunkumo reika, kad viena svarstīklēs lēkstē būtū taip gīlīai nuspaudzīama, jog pasidarītū skambalams elektrikos svōē. Išrādo, jog 26 gr sunkumo tām reikalingi.

Apie tai rāšo "Annales des Sciences Psych." Parīzūje. Bandīmas padarītas užpēnai Liepos m. Vēlesni bandīmai juos patvirtīno. Ir taip pasidarē nebeabejotīna, jog zmo-gaus mānīmas, jo sāmonē veikia per smāgīnes ir tše sukēlia koki procesā; toliau, kad zmo-gaus turi pavidalā ir be rēgimo kūno, o kad iš Sīto neregīmojo pavidalo eina spinduliai, kurie paprastai neregīmi. Galīma sakītī, tas pavidalas sudētas iš jū. Senieji išmintingieji tvirtīna, kad jīs sutvertas iš aītherio. Sītu pavidalu zmo-gus gālī ir be kūno smageniū manītī ir veikti.

Sīū metū 21. numeris rāšo: Münchener medec. Wochenschrift, pāsakoja apie bandīmus mokslinīko Albert Caan iš Heidelbergio. Tasai išrodē, kad zmo-gaus kūnas spīndī īpatīngais spinduliais, kurie padāro, kad oras apie zmo-gū elektrikai sravētī pastoja tinkamas. Tai padāro tik tokie spinduliai, kurie kaip radium spīndī. Aiškiausieji spinduliai pareina iš smageniū ir plautsiū, toliau iš širdies ir kepenū.

Tiek dabarties mokslinīkai. Tām prīdedu, jog Indū išmintingasis Sankaratšarja, kuris gīveno 200 metū pīrm mūsū skaitšīaus, tai esti pīrm 2100 metū sāko, kad zmo-gaus kūnas sudētas iš kaulū, smageniū, dirgsniū, rau-menū, kraujo ir spīndantšios substancios. Vienok tuo toli dār nēra pats zmo-gus ir jo sāmonē. — Bet tuo tarpu dār vis rāšomi rāštai su tvirtinīmais, kad "sielos apsi-reiškīmai" teesā zmo-gaus dirgsniū veikimai ir negālī būti mānōmi be jū. O tokie didi mokslinīkai, kaip Crooks Lombroso, Richet, Marselli ir kiti, skaitōmi apmōnītās arba apsilpusīais. Vienok rodos, nebe ilgai truks, tai pradēs prašvīsti. Gīvename pereinamuoju laiku. Vds.

AP3VALGA.

Gīvename persikeitimo āmžiu. Tasai tuo apsi-reiškia, kad gīvenimo būdas nēra tvirtas. Jau gamtoj tai mātome, kad metū laikai keitšiasī. Bet zmo-gaus gīvenime tai taip-o-jau galīma pastebētī. O dabar platšīame gīvenime tiesiog privērtšiamas kiekvienas matītī, jog taisios naujas zmonijos āmžius. Imkime nors visai paviršutiniškā dalfkā, būtent motriškū vilkējī-mā. Šiaip "moda" vīrauja. Ant gatvės išējes, īpatšiai did-ziose vietovēse, tuoj matītī, kas naujoviškai dēvi. Viena kaip kita. Bet mūsū laiku īra ilgīai naujoviška tai, kad nei viena taip nedēvi kaip kita. O kiek-viena dār vis taisios kitaip. Rāšo iš didžiūju vietoviū, kad motriškoms dabar kur-nors sup-lūstant didžiu skaitšiu, išrodā lig būtū jos maskarādai susiējusios. Nēra nusistovėjimo. Ira jieškoma. — O taip visuose dalkuose. Tik motriškūju ūpais tai kuo-aiškiau apsi-reiškia. Mot-riškos jausingesnēs negu vīriš-kieji. O didžiuose miestuose, kur zmonēs skaitlingiau susiēina ir gīviau gīvena, viskas aiškiau pareina ī paviršiu. Ten tai ir matītī, kaip visi, kurie savo vidū apreiškī nori, žiūrī tai padarītī visai kitu, nebuvusiu būdu: taip poētai, vaidinīkai, kritikai, raštōjai, ir tt. O visi taisios ir savo gīvenimo būdā kiek īga-lėdami kitaip. Neramumas ir

nenusistovėjimas visame. Bet išvīsti tatšau galīma, jog visame jieškōjime apsi-reiškia linkimas ī īpatīngumą ir saviškumą. Bet visa-tai išiausta ī vis daugiau sukūlantī geismingumą, troškīmā ir karštumā. Norīma išragauti gīvenīmā lig dugno. O dugno niekas taip jieškantšīūju neranda. Ne numāno, nežino, kām gīve-nimas. Kas zmonēs tai ir pasakis? Tū, kurie tai žino, niekas nesiklausia. O tie, kurīū klausīama, nieko nežino. Kaip sukūlusios bangos zmonēs vert-šiasī tai šen tai ten. Ir kovos vis atšresnēs pastoja. Norētume mielai matītī tūju nors vienā, kurie tas bangas līgina, kurie zmoniū karštumā vēsina, kurie zmonēs taikina. Tarp taip va-dinamūju valdantšīūju jie sunku išvīsti. Tai rodos ir vienas bei antras pasaulio galingūju ramina zmonēs, rūpinas išlaikītī sāt-kaik tarp valstijū, bet daugis nors slaptšiai tik vis kursto. Tik manikite, mūsū laiku beveik aštrīausius zodžius galīma iš-gīrstī arba skaitītī iš pusēs tūju, kurie, rodos, pavadinātī zmoniū širdise augintī ramībē, atlaidumā, širdingumā. Noriu sakītī, kad ivairiū "bagnydziū" valdžios vienā po kitā smarkū išākīmā paleidžīa ī zmonēs, kad "išlai-kītī" dievobaimingumą, paklus-numā, tikėjīmā ir tt. Lig tše išākīmāis kas ir galētū būti pa-siekama! Taip vis daugiau te-

auginamas priešingumas, kovos, karai. Visas gyvenimas stovi viduje artimame sąniršyje. O kuomet mes tik ir mąžumu teprisidedame prie priešingumų kurstimų, mes dalivaujame gmoniū sukilime prieš viens kitą. Todėl kiekvieno žmogaus, o įpatšiai "bagnycziū" turėtų būti kiek gālint apreiškiamo taikos žodžiai ir gyvenimas. Berods tuo-tarpu, gāl, žmonės to neatbotū! Sugriautū, kas gāli kitiems būti raminiu ir augštinumu. Tai teisībė. Bet kurstant nekantā, šitas pavojus dār daugiau didėja. Ir sugriovimas pastoja neišvengiamu. Todėl tėra tikra vienai pavėkti, būtent sántaikā auginti. Ir ne kituose, bet pirmiau savije, o tikėti, jog ji yra galibė. To kaip tik ir reikia: tikėjimo i galbe to, kas gera, augšta, prakilnu, meilinga, malonu; tikėjimo i Dievā. Bet to negāli būti, kad nėra paties viduje iširta, 1. jog tai, kas dora, gera, prakilna, malonu, tai žmogūje visa valdo; 2. jog paties viduje yra pilna ramibė ir taika. To neturėdami, minimi žmonės tegāli banditi kitus priversti prie ramibės ir taikos, kitus pajungti. O iš to mūsų laiku nieko neišeis. Tos priemonės jau nebetinka. Dabar, norint kán gera ištaisiti, vien telieka augštesno gīvibe apreiškiti. Norėdami kitus gelbėti, prieiti prie šviesos ir kitus prie jos privesti, tegālime lenktiniuoti su viens kitu tame,

kas teisinga, gražu ir malonu. Nebėra kito kelio.

Karai išibingėja. Mąžta tū kurie taip dāro, kaip patlab aiškinta. Ir todėl ne vien kovos prieš viens kitā pastoja smarkesnės, bet ir karai ir žudinės išibingėja. Regimai smarkin eina káras tarp Italijos ir Turkijos. Ir labai reikia pasibijoti, kad iš to išeis apskritai káriški sukilimai, nors kitur ir līg nurimsta. Tšinoje taip-o-jau didėja žudinės. Viena gmoniū dalis kovoja prieš kitā, vieni zudo kitus. O įpatšingā, kaip tše aiškus valdantšiušū akulamas. Tšinoje jau nuo pat senū laikū, kaip koks pāprotšio dalikas, užeidavo bādas ant gmoniū. Valdantieji to neatbojo. Tarsi to nebūtū, tarsi žmonės bė reikalo dejuotū! Bet kaip dabar sukilo žmonės, kaip pasirodė tas sukilimas, tai kartu galėjo atsiverti tie didieji valdžios aruodai, kuriuose javai, risai ilgais metais buvo supilami. Apgailėtinasis dalikas tame tas, kad "valdantieji" tegāli teisingais būti, kuomet jie kruvinai privertšiami taip pasielgti. O taip dagnai ne tiktai Azijoje bet ir Airopoje. Priežastis tame, kad žmonės dār toli nėra išauge lig to laipsnio, ant kurio gyvenami tenorėti vienas kitā tikru būdu gelbėti. Vis dār vienas nori kitā pasivergti, pajungti, jeib tasai jo vāliā pilditū, jo smagumui giventū.

Pereinamasis Lietuviū laikas. Nėra abejotina, kad

mes, Lietuviai, dabar daugiau negu kiti pereinamamū laikū gyvename. Jau nekartā pasikalbėjome apie tai, kaip Lietuvii tauta skaldosi, kaip Lietuviai pasidāro viens kitām didžiaisiais priešais. Bet rodos, reikia tiesiog sakiti, jog Lietuvii tauta mūsų laiku stengias kiek imanidama igiti atomū stovī, tai esti toki, kuriame ji tesusideda iš pavieniū gmoniū, kurie su viens kitu neturi jokio daliko. Tai, gāl būt, irā mąžumā perd daug pasakita. Vienok toks palinkimas aiškiai pastebimas. Gana tai įpatšinga. Dabar, kur Lietuvii tauta pabunda, o kur ji turėtų stengties vienibės jausmā stiprinti, ji tarsi tik didina sugurimā. Tatšau tai suprantama. Tautai bundant, visi diegai, kurie tik randasi tautoje, pradeda sprogti. O kiek tauta turi savj gīvības, tiek ji turi ir ivairiū-ivairiausių diegū. Visi jie nori tarpti ir vienas briauiasi priekin prieš kitā. Iš to tad išeina šis ardymas, griovimas, pasipriešinimas. Vienok nėra tame pavojaus, kuomet irā gana ir tokiū jėgū, kurios vėl tvirtina vienibė. Priešingumas, kurs tautoje randasi, irā zenklas gīvības pilnumo. Reikia dabar tik tū pilnumā sulaukiti; ir reikia, kiek imanant nuolatai banditi išviti tū ivairumū ir priešingumū sąniršį. Tuomet būsamas laikas

Lietuviū plānai. Vienas žimiausias pereinamojo laiko

dalikas irā Lietuvii plānai. Irā jū begalis. Nieko tai nekenktū. Bet irā jū ir tokiū, kurie Lietuvii tautā norėtų akimojūje pastatiti ant pirmo tautū laipsnio. O tai jau nesveika. Tauta tegāli augdama augštesni stovī pasiekti. O augimas nenusiuduoda taip tik ranka tevertšiant. Tām reikalingas gyvenimas — pilnas sunkaus vargo, trūsio, tikslingo darbo. Bet paprastai tūli, rodos, tiki, jeigu mes tik viso to turėšime, kán kultūringesnės tautos turi, tuoj ir būsime augštos kultūros tauta. Išrodo mán tai visai taip, kaip mažutšiu vaikū norai. Ir tie meliausiai būtū tuojau užaugšiasis žmonėmis. O negalėdami tokiais ūmai virsti, nors išisvajoja užaugšiušū gyvenimā, pasiima lāzda ir ja joja, tarsi tai būtū givas žirgas, ir tt. Nebūtū nieko apie tai sakitina, kad pāvienai savo plānus savo galiomis vīkdintū. Nors neskaustū nei vieno. Bet kuomet tokiems plānams kiti talkon šaukiami ir visokiems kitiems dalikams labai reikalingi viekai sunudojami pilims padangėse statiti, tai jau randasi pavojus. Reikėtų paveikslā paduoti. Bet to tītšia nedarau. Kiekvienas turi pats atsvert išmoki, kas rimta, o kas svajonė. O tai nesunku. Tik tas plānas tėra svarbus ir naudingas, kurio sumanitojas svarbiausia jam vīkinti pats padariti ir gāli. Bet kurs tuoj šaukia: Aš turiu išganoti Lietuviams plānā, kibkit

vīrai ī dārbā, tad jau labai abejoti reikia. Geras plānas tegāli gimti īš didžio žmogaus. O toks nesišaukia tuoj kitū pagalbos. Jis galingesnis už tūkstantšius. Stiprindami kitū sumānims, kurie dār visai nēra īsmēginti, mes tik aikvojamē savo jēgas ir turtus. O ne vien tai. Kartais tiesiog stiprīname tai, kas tautai labai kenksminga. Tik mankīme, kad mes visas padanges pristāte būtume pilimis, o tauta gulētū kur gulējusi, varge ir klampīnēje, kān būtume padārē? Nieko! Toks plānū dārīmas, rodos, reiškia gīvumā mintšū sritje, bet ir tai, kad nēra dīrbama ir nēra dīrbta plānū sumanītoju. Šiaip daugiau taikīntūs prie tikrūju sānlīgū ir sāntīkiū, jo kuriais Lietuvīu tautai prīsieina gīventi ir kilti. O tše pirmutinis ir pamatinis dalīkas vis bus doros auginīmas ir stiprīnīmas. Tik taip tegāli stoties rimti veikīmai. O taip bus ir dīrbama bendrajai Lietuvīu sāžīne tvirtīnti, apie kān Spālio "Jaunīme" kalbējau.

Lietuviū žodis. Grūždami prie māmīstū apie bendrājā Lietuvīu sāžīne, prīsimīsimē vienā svarbū josios žīmī. Ira tai, kad kiek vertu pavieni Lietuvīai skaito kīto Lietuvio žodī arba pāžadā. Būdamas vaiku ir gīvendamas beveik visai tarp Lietuvīu buvau prīprātes, kad kān žmogus žādā, tār ir īstesia. Kaip būdavo sakīta, taip ir darīta. Ir būdavo tai visuomet ir

teisībē, kiek tai īsvīsti galėjau. Bet vėliau susieidamas su Vokietšiais nekartā mane nustebino tai, kad žmogus, net augšto luomo, kān pasākes nei manīti nemānē taip ir darīti. Tai vis turėdavu atsiminti savo jaunū dienū Lietuvius. O dabar, kur vėl dažniau draugauju su Lietuvīais, visai jautšiaus vīdūje užgautas, kad žmonēs, su kuriais pirmā kartā susiējes ir kuriems prīsiējo kān pažadēti, regīmai netikėjo, jog īstēsīsīs savo žodī. Maniau, ar tai jau īstīkrūju taip, kad Lietuvīai negāli tikētī ī viens kitā? Aš pats tikrai neesu to būlas žmogus, bet kān žadējes negāliu kītaip, kaip tār savo žodī ir īspildītī. Gāli kartais didžios klīūtīs tai kiek sutrukdītī, bet duotas žodis īra kaip gīva jēga, kur vėrgīasi apsrīekštī. O kuomet ta klīūtīs dingusi, žodis ir pildosi. Paties žmogaus vīdus vėrgīa žmogū savo žodī īstēsētī. Bet tūli, rodos, prie to tik paviršutinēs prīvartuos gāli būtī prīvedīmai. Pirm trumpo laiko apsilankē prie manes vīna Lietuvaitē, kuri tiesiog fraudīnta guodēs, kad vīnas, rodos, garbēj laikīntīs Lietuvis abejojēs, ar jī ir padarīsīnti, kān žadējusi atlikti. Tai mār ir vėl īpuolē, kaip kartā mār Didž. Lietuvoj kān aīškinant, kodēl šī taip ar kītaip dāres, jo veidē apsrīekšē abejojīmas. Būk aš tai tik taip sakās. Būk tai ne taip svarbīai manīta! Visai negāliu suprasti, kaip tai galīma! Ar mes īstīkro

su žodžiu gālime apsrīekti kaip su vėjo pūstelėjīmu? Būtīna augīnti tikėjīmā ī viens kitā. Bet tai tegāli, kad kiekvienas stengsīs, kiek galēdamas būtī teisingu, kalbētī ir duoti teisingā žodī. Ir taip tikrai bendroji Lietuvīu sāžīnē gražiai sušvīs!

Lietuviāi degina knīgas. Nekartā savo veikaluose pastatšiau senesniajā kartā prīšinga jaunesniajai. Šiojī norīnti dvāsīškai kilti ir būtī lietuvīška, tojī sustojūsi ir apmīrusi ir nekentšiantī jokios pažangos. Seniau patīriau, jog jaunas Lietuvis ne vien pagal paėjīmā, bet ir pagal dvāsīai ir Sirdī, labai mėgo skaitītī visokius raštus ir mokīnties. Bet, jām susirgus, tuojau tėvai būk ēme degīnti tas knīgas, kaip kad jos būtū vaiko līgos prīezastis. O kadangi tūlos buvo suskolīntos knīgos, kažin kas tše īšeis. Gāl tėvai dār galēs prie teismo atsiliepti už sunaīknīmā svetimo turto. — Dabar vėl toks jau dalīkas. Vėl stropus jaunas skaitīttojas Lietuvis, kuris berods pats susipirkē lietuvīškū knīgū, kiek tik galēs, susirgo. Ir vėl tėvai knīgas kālīnto ir vėl jas sudegīno. Tokiū žmoniū esama Prūsū Lietuvoj. Tokia jū sāmonē ir sāžīnē. Nors jaunojī karta žīmīai protīngesnē ir īsmīntīngesnē.

Vīdūnas nesirūpina "Jaunīmo" praplātīnimu Prūsīuose, taip rāšē kartā koks

Lietuvīs "Viltje". Rodos su-prantama, kodēl aš, kaip sakīta, pasielgiu. Nēra tai mano dalīkas. Kad "Jaunīmas" eina, ir koku turīniu jis kas mėnesī pasirodo, laikraštsīū nors kelīū pranešama. Ko reikētū be to dār darītī? Dēkīme, "Jaunīmas" būtū žmonēs nuolatai brukamas, gāl tītšia tār kvīestū žmoniū, o jis nieko vertas nebūtū, tuomet "Jaunīmo" plātīntojai būtū prīgavīkai. Antraip vėl: "Jaunīmas" būtū labai naudingas ir svarbus, bet žmonēs to jo svarbumo nesuprāstū ir neišvīstū, tuomet "Jaunīmas" jīems taipojau būtū be vertībēs. Ir vėl būtume prīgavīkai. Mār rodos, jeigu "Jaunīmas" īra svarbus Lietuvīu rāstas, ir jeigu Lietuvīai gana protīngi tār īsvīsti, tuomet jie pātīs jo praplātīnimu rūpīsī. To mes tik ir laukiame. O laukiame kantrīai. Žīnome visai gerai, kad joks geras dalīkas nesīstoja ūmai. Tār manīti paliekame svajotojams. Todēl dīrbsime, kaip ilgai īstengsime. O kad nebebus galīma toliau dīrbti, suleisime tār darbā; ir "Jaunīmas" nebeīsēs.

"Jaunīmo" sāndarbinīkai. Patīriau, būk kai-kurie ūže, kad jū rāštai "Jaunīme" neprīimami. Teisībē, aš tūlus rāgīnau "Jaunīmui" kān parašītī. Bet lig šol visī terāšē sapnuose. Tatšau tikīme, kad tie sarnai kartā pasipildīs, nors šiaip sapnus nelabai augštai stātome.

Lietuvių vakaras Ru-koose (Prūsiose). Buvo jis parengtas Giedotojų Draugijos 15. Spalio. Žmonii susirinko suliginamai daug, apie 800. Priėmė viskán filiai ir atsidėje pasiklausidami. Dainuojamos buvo 9 dainos, kurių tūlos po dukartu. Didžiausia jų dalis buvo St. Simkaus parinktos ir keturiems balsams pritaistitos dainos. Kuo daugiau jos dainuojamos, tuo aiškiau pasirodo, kokių gabumu ir pasisekimu St. Simkus savo rinkineliui dainas fra paskires. — Vaidinama buvo pirmiau mano veikalėlis "Numănė" ir toliau po dainii "Lietuvių Pasakelė".

Mariampolės Ukio Pa-roda (Didž. Lietuvoj). Nega-lima palikti jos nors nepaminėjus. Buvo ji 27. — 30. Rugsėjo. O pa-gal fėjimo ženklelius spresti apie 12000 žmonių jājā lanke. Bet tai ne taip svarbu, kaip tai, kad ji patšii Lietuvių surengta pa-roditi Lietuvių ūkininkavimo stovī. Apsireiškė, jog Lietuviai moka ūkininkauti ir randasi to-

kiame padėjime, jog vienas gali iš kitų Lietuvių pasimokinti. Tos parodos rengėjais buvo tris draugijos, būtent prekibus drau-gija, kuri vadinasi "Žagre", to-liau "Mariampolės Ukininkų Draugija" ir pagaliaus "Žiburio" draugija. Viriausiai veikėjais buvo beveik vien ūkininkai, Šale kurių buvo berods ir tokių platšiai žinomų virū kaip adv. Bu-lota, Dr. Grinius, ir kiti.

Apie Lietuvių rašibā pastarais laikais laikraštisuose Sauniai buvo rašoma. O gera, kad aiškinamas toks dalikas. Tik matiti, kad bendrama vis dār i begalinius mažmožius, kad vos-ne-vos bandoma viriausius da-likus aiškinti, o vos pastebimus dalikelius mesti. Bet nuostabu labai fra, kad tuo patšiu laiku tūli laikraštšiai rašo Gaagas Gamburgas ir tt. visai pagal Rūsū lieguvī, kaip seniau p. J. V. net Prūsiose buvo pradėjes plā-tinti Lietuvių "Gimnā". Tšē bū-tinti turime pasilikti prie Haago, Hamburgo, Hymno, ir tt.

Vds.

PASIKALBEJIMAI.

Sf kartā susilaukėme tiek klausimū, kad visiškai negalima i visus atsiliepti. Be to dār turėjome visā eile seniau statitū klau-simū, išlengvo atsakisime nors i svarbiausiuosius. Kas netilps Sf kartā, bus talpinama kitā kartā. Bet klausinėti ir savo nuo-mone išreikšti nereikėti sustoti.

Amerikietė (M. Dmĳ). Ar moteros, kurios intere-suojasi platesniu giveni-mu, fra pageidaujamos

mūsū tautai? Ar neapleidžia perdaug Seiminiųškū reikalū? O ar todėl žodis sufragimas nėra minimas teisingai su

panieka ir sarkasmu? — Mo-teroms interesuojantis platesniu givenu, tasai be abejonės virsta kitokiu. Motera fra vi-siškai kitokia dvāsios jėga negu viras. O kadangi tuo tarpu, vien virams viskán valdant, givėnimas nelabai fra tikes, jis su moterū intekme pasitaistū. Kaip ži-noma, tas nāmas kuo-palaimin-gesnis, kuriame viras ir motera susitardamu apie visus svarbius reikalus givėna. O tikrai tšē viskas kreivai eina, kur viras su savo gudrumu viskán vienas atsveria. Aiškiai ir teisingai tai parodo Žemaitės raštas: Gudroji galva. Kaip namuose, taip ir viešame platšiam givė-nime. Moteros širdis, ranka ir galva veikia būti tšē numā-noma. Būtū daugiau tvarkos darbštumo, taupimo ir teisin-gumo. Nebūtū tiek daug įpatšiai virū pasileidimo o moterū išvadžiojimo ir paniekinimo. — Kad tai tūliems virams netinka, aišku. Ir matiti, kokiems. To-dėl ir apie sufragimā kalba su panieka. Tas žodis, kurs pa-eina iš Lotinū žodžio suffra-gium, nieko nereiškia kaip tik rinkimo balsā, o dabar įgijo prās-me moterū pasistengimā sāu įgti rinkimo tiesas. Bet kad apie tai su panieka kalbama, rodos ir tos moteros, kurios kovoja uz rinkimo tiesas, fra kiek nusikaltusios. Ira tokiu būdu kovojusios, kad sukėlė pāšaipā. — Vienok tai visai ne-gemina paties daliko, būtent

moterū dalivāvimo viešo givė-nimo tvarkime. — Mūsū tautai tai daug daugiau reikalinga, negu kitoms tautoms. Historija parodo, kad tautos atsigauna iš moterū, iš jų atjautimo tautos padėjimo ir dirbimo jām page-rinti. O mūsū tauta ligšol kaip tik ir stigo moterū intereso. Dār ir Siandien dagnai matiti, kaip mąža Lietuvos tautos reik-menėmis rūpinas. Tarsi netur-ėtų tautinio jausmo. Būtū nu-simintina, kad nebūtū jau ir di-dis moterū skaitšius, kurs pilnu supratimu rūpinasi tauta. — Kad moterū dalivāvimas viešame gi-venime galėtų kenkti namiš-kiems, i tān tegali tikėti ir to bijoti nemānantieji. Priešingai, mote-ros dārbas viešame givėnime jai aiškiau paroditi, kaip viešas ir naminis givėnimas stovi arti-mame sārnsiše su viens kitu. Ir ji vestū namū tvarkā visai iš kito atžvilgio. O toliau ir viras pradėtų geriau suprasti minimājį sántikį ir giventū ki-taip. Mān rodos, žmonija tiktai telaimėtų, kad abi jos paup tai namuose, kaip viešai draugiškai dirbtū jos lābui. Viskas būtų tuoj žmoniškiau. Ira žino-ma, kad moterose aplamai fra augštesnės ir jausmingesnės do-ros jėgos. Išėmimū fra visuo-met. — Negeras o žmonėms pra-gaištingas būtū berods moterū virāvimas. To reikia taip-juo saugoties. Viras turėtų visuomet viešame givėnime žengti pirmās. Tām jis viras. Bet jo žingsniai

turėtų stovėti ir po moterų intertekstams. Tokios, trumpai pasakius, mano nuomonės apie tūklausimą.

Augštaitis: Kaip apgalėti nerangumą? — Kartą gyvenome žmogus, kurį nuolatai slėgė nušūdas. Kaip tik pabus ritmetišiais, ir pasijaus nusiminusiu, kad būtų veikti galėjęs. Kreipėsi pagaliau į išmintingą giditą, kurs jam liepė vakare atsigulanti ant sienos (virtinai manant) parašyti taip, kad ritmą pabudę galėtų tai tuoj iššūvinti: Esmi linksmas! Ir jis padarė, kaip lieptas. Bet ritmą pabudę ir pamiršęs, kūrė vėk pasirašęs, nenorėjo akių atverti manidamas savo liūdnumu vėl turėsiąs varginties visą dieną. Vienok reikėjo kolties. Ir akis verdamas išvėdo jis žodžius: Esmi linksmas! Kaip zaibas trenkia jām į širdį, kad jo liūdnumas teesąs apsirikimas. Tšė aiškiai parašita: Esmi linksmas. Ir tū vis prisimindamas, jis ištikro palinksmėjo, liūdnumas visai padingo. — Beveik toks-jau dalikas yra su vangumu, nerangumu. Bet jį apmasti kime giliau. Nerangumas yra kūno įpatybė. Ji įpatingos gālios apveikiama. Ira tai geismingumas, karštumas. Kad koks geidimas sukūlia, žmogus pamiršta būti vangiu. Ir paprastai karšti žmonės yra veiklūs, stropūs. Vienok tik taip ilgai, kaip jie karštumo vāromi. Tad ir jie vangūs, kaip kiti žmonės, kurie dār nesikarštūoja.

Bet tieji stovi ant žemesnio žmogaus laipsnio. Nėsa žmogus, kurs yra be geismū, be troškimū, tėra vos pasiekęs žmogaus laipsni. Ir vidus dar yra tuštias. Jausmai, linkimai, geismai, ir tt., turi sustoti ir tūn jo vidū pilditi. Tuomet žmogus pradeda dirbti, veikti". Vienok apveikdamas nerangūmā geismai bei troškimais, žmogus toli dār nėra pasiekęs garbės vertāj žmogaus stovī. Žmogui puolasi valditi savo geismus. Ir jū nevāromas žmogus turėtų dirbti. Turėtų veikti proto, išminties patariamas. Geismams valdant žmogū, tasai sako: Tai mūn bus smagu, to aš noriu, tai tām pasiekti ir dirbsiu! Bet protui, išmintšiai žmogūje viršū turint, žmogus sako: Tai būtinai reikalinga mano namiškiū, mano tautos ir pagaliau mano paties gerui, todėl dirbsiu tām įviktinti. Žmogus ištikrājū teturėtų dariti, kas būtinai reikalinga. O tokiū dalikū labai daug. Tuomet išlengvo priprastū nerangumo visai nebūti. Vos išvėdes, kad kas būtina, tuoj tai ir viktinti. Neatsiklausū, ar sunku ar nesunku, ar smagu ar nesmagu, bet vien, ar tai reikalinga ar ne, ir su visu atsidėjimu ir karštumu dirbtū. Berods, tai ne taip lengva. Daug kart prisieina stengties pirmiau prieš patį nerangumā, tad prieš geismus, kad jie vārō ir koki dārba, kol neiškūlia žmogus pats taip toli, kad ima ākstinā savo dar-

bams iš išmānimo to, kas būtina. Sitam iškilimui gāl būti labai naudinga iš pradjos kas vākārā īmingant ir kas ritā pabudus prisiminti: Aš stropus, aš darbštus! Sis dalikas dabar turi būti dāromas! Bet reikia tai maniti teisingu būdu, o ne pats save apgaudamas. —

Dār kart Augštaitis: Dėlko rūdija dantis ir kaip nuo to apsisaugoti? Reiktū apie tai dantininko pasiklausti. Aš tik tiek tegaliu pasakiti, kad kiekvienas netinkamas kūno apsišūškimas yra liūdijimas, kad kūnas nėra sveikas. Gāl būti priežastis kartais paviršutinė ir vietinė, bet apskritai galima spresti, kad priežastis bus netikras gyvenimas. Liga yra rāginimas kitaip giventi: maitinties, vėlkėti, ir tt. Pagal tai reiktū mėginti, kas gāl kenkia dantims ar gāl aplamai kraujui? Ar maistas negeras, ar gyvenimas, pasielgimas netikes? Ir tt. Ir patšiam bus galima išrasti, kas tšė priežastis.

J. Ar Lietuviai Prūsuoše kūlia nors kiek, ar vis dār slenka žemīn, nustausta? Rodos, nėra abejonės, kad kūlia. Jau žiūrint vien i tai, keli Prūsuoše nūdien eina Lietuvū laikraštšiai ir keli ējo 20 metų atgal. Toliau skaititōjū skaitšius tū laikraštšiu, kurie mūšū laikais eina ir ējo pirm 10 metų, nesuliginamai dabar didesnis. Taipojau ir draugijū dar daugiau, ir jū gyvenimas givensis. Imkime

kad ir Giedotōjū Draugijā, kuri dabar pradeda giventi 17. savo metus. Koks vargas buvo i pradjos žmones sušaukti! Reikėjo bėgioti iš trobos trobon. O koks vargas kūr išmokinti! Siandien viskas kitaip. Viskas eina lengviau. Tik dirigentas visā tūn laikā tiek nusivargino, kad jo sveikata ne perstipriausia. O jām ūvaduoitojo dār vis nesiranda. Dār ir kiti dalikai reikšcia tautinī Lietuvū kilmā. Vienok jū padėjimas Prūsuoše labai opus. Reikia skaititi Rugsėjo "Jaun." rāšini: Tautinis Prūsū Liet. Ūdavinis.

A. Ysakas. Kas žmogū augština, dora ar išmintis? Abi yra ligios vertībės žmogaus, arba sakšime aiškiau žmoniškumo žimiai. Apie dorā kalbama žiūrint i žmogaus vāliā ir jos apsišūškimā, būtent i žmogaus pasielgimā ir veikimā. Išmintis yra žmogaus mānimo šviesa. Išmintingas žmogus būs visuomet ir doras. O doras žmogus ir išmintingas. Tik išmintšiai apsišūškinti reikalings kitos sūnligos negu dorai. Ira žmonės, kurie māža teprivālo norėti ir veikti, bet daug maniti, ir anttraip. Iš to išeina neligus augštumas tū žmoniškumo žimū. Bet doras darbas visuomet augina išminti, o išmintis vertšia žmogū prie doro veikimo.

Rinkūnas. Ar doras būvū gāvimas su kita litinī nėra kenksmingas žmoniškumui? Žmogus gyvena ant žem-

mēs ir su žmonėmis, jeib žmoniškėsnis pastotū. O svarbiausiam veiksniai ir a bi žmogaus liti. Jiedvi galingiausiai veikia i kits kitā. O todėl ir vienas kitām dera ar nepalaimai ir zuvimui arba augštšiausiai žemiškai palaimai ir givibe. Žmogus pats gali pasirinkti kelā. Paleistuvāvimas visiškai zudo žmoniškumā. Tai negalima gana aiškiai pasakiti. Antraip: skaištus, doras draugāvimas visai augina taip viriškojo kaip motriškios išminti ir vāli ir visas grazias žmogaus jėgas. Du jaunu žmogū, kuriuodu, pasilikdamu skaištū, su viens kitu susieva, pasikalba, pasitaria ir tad savo darbā, savo gyvenimo pareigas pildo, beveik kas dienā grazesni ir išmintingesni pastoja. Bet viskas dingsta, kuomet jū draugāvimas pastoja gašlumo vergovė. O is to išauga didžiausia dalis žmoniū nepalaimos ir vargo. Tai pasilieka teisišė ir apšvedusiams.

Ažalelis. Ar tai, kas jums išrodo teisibe, taip aiškinat, kad galėtū sutikti su tuo tik tokios-jau nuomonės žmonės ar ir kiti? — Taip 5. klausimā išskaitšiau; 3. negaliu suprasti. Atsiliepiu tuo tarpu tik i šišon parašitājū. — Aiškinu visuomet taip, kad kiekvienas protingas žmogus galėtū suprasti, kān rašau. Ira teisibe, kad senos išrāntinos nuomonės labai gali kenkti aiškesniām supratimui kokio da-

liko. Bet svarbiausias dalikas ir a žmogaus noras. Kas nenori kitaip žvelgti i kokį dalikā, kaip lig tol, to nieks nepamokis. Pirmutinė sānlīga gyvenimo klausimas suprasti ir a: jas vis iš naujo apsvartiti, vis iš naujo mėginti, o padedant i šali, kas lig tol apie tokius dalikus manita. — Aš jokiū būdu nemanau esās neklaidingas. O kad išvisiu, jog buves apsirikes, buves paklides, tai ir pasakšiu. Aš aiškinu ir rašau, kaip aš surprantu, kaip mām gyvenimas su jo slėpiniais pasirodo. Ir lig šol patariau, kad tūlū dalikū seniau nebuva aiškiai gana išvėdinti ir išguldes. Vėliu mām tie dalikai šviesiau, bet ne kitaip pasirodė. Žinoma, kad kiekvienā dalikā galima iš tūlū pasiū aptarti.

Ant. Kaz. Rkt. 1. Jeigu mūsū tautoje atsirastū "mokslu viras," kuris per bertaini šimtmetšio tarp mūsū vadovautū ir neivienos mokiklos ne ikūres vien-val niekintū kitū ikurta ir stātomas mokiklas, ar patartina, kad mūsū švietelis sektū paskui tokī "mokslu virā?" — Aplamai patartina, jokiū būdu nesekti kitū žmogaus, nors būtū jis kazin koks autoritetas. Žmogus turētū visuomet pats atsverti, kas jām daritina. Vien kitū patarimais tām pasinaudodamas. Mokslu viras tiktai būdamas mokslu viru, toli dār

nėra tinkamas spresti apie mokiklū vertibe. Spresti tegāli jis apie mokslā, kurs ten teikiamas. Bet netikes koks moklas nepadāro peiktina jau ir mokiklā. Sākoma berods, tūlas moklas apkvailinās žmogū. Bet ne visai tai teisinga. Tik mokinimo būdas tegāli žmogū tokiū būdu paiktinti, kad mokinamasis neišmoksta savo protu ir išmintimi naudoties. Aiap ir dār netikes moklas gerai taikomas vaikams lāvina jų jėgas. O kas tame mokslu netike, jie užaugs pātis meta, visai taip, kaip meta medinī arklēli, iģdāmi ğva. Prie to mūsū laikū gyvenimas kiekvienā priveda. Pagaliaus: koks moklas būtū netikes, koks tikras? Kas vienu laiku buvo skaitoma augštšiausios išminties reiškiniu, kitu laiku pašaukiamas kvailium. Ipatšiai, kur klausimas apie gyvenimo supratimā. — Trumpai: mums, Lietuviams, neturint jokios mokiklos, jau ir blogiausia naudinga, kad nors kaip žmogaus jėgas auginamos. Jos paklidimus gyvenimas tad tikrai pataisas.

2. Ar ir a geistinas, naudingas ir garbės vertas darbas, kad "inteligentai" plāntintū laisvamane arba "bedievibe" tarp dievuotū "tamsūnū" su prieškritšišioniškomis knigomis ir "mokslīškomis" prākalbomis? I šī klausimā reiktū labai platšiai atsiliepti. Vienok

tai tuotarpu mums negalima. Suprantamas ir a "intelligentū" darbas. Labai daug neaiškumū net žmonėms kenksmingū dalikū rišasi su tikibos mokslu, su krikštšioniškumu. Māžas dalikas tėra tai, kad "tamsūnas" išvaizaina "Dievā", būk jis prigiltū žmogui. Bet tām pasipriešijimas tūlū vadinamas jau laisvamane ir bedievibe. Vienok negali sutikti su mimu "intelligentū" darbu. Nereiškia jis to, kān reiktšī turētū, bet veikiaud nesupratimā. Kān sakitume, kad toks varģas pasipuoštū savo kambareli visokiais nevertais dalikeliais, kuriais jis tatšau pasidzaugtū, o kits ateitū ir jām viskān sudaugtū sakidamas: tainikai; nėra tše nei aukso, nei branginimū, nei dailės? Tikrai sakitume: Ar tas išbrovėlisdaugtūjotas pasiuets? Berods sākoma, inteligentai tamsnā iškelia iš jo tamsumo, parodā jām jū apsirikimus. Bet ar suteikia joms mokiklos, jau ir blogiausia naudinga, kad negāli gyvenimo misliū atminti. Tik karštuočiai tvirtina tām padārā. Kas šiandien gantoms mokslu pasaliui suprasti sākoma, toli dār nėra tvirta. Ir tām teikti "tamsūnams" ir a jiems vietoj tarsi netikusio daliko kitā toki-jau netikusū ibrukti. Žmonėms mes tiktai tada patarnaujame, kad juose sukeliame tai, kas grazu, teisu, malonu. Ko-

kiais irankiais, tai tik antros vertībės dalīkas. Vien griovimu niekas nestātomas. O paimti zmogui, kas jām nors koki gerā suteikia, lengva, tik sunku jām kán geresnī duoti. Auginti reikia žmones taip, kad pátis ga-

lētū īgti īsmánimā ir ramībe, pátis stengties žmoniškesniais pastoti. Griovimas to, kas kitiems šventa, visuomet pasilieka netikusiu dalīku. Apie tai aiškinau Rugs. "Jaun."

Vds.

NAUJI RASTAI

(suteikti "Jaunimui").

Matas Grigonis, 200 Žaidimū. Seinai 1911-m. Sv. Kazimiero Draugijos leidinis. 75 kap. Jaunimui be abejonės naudinga kniga. Žmogui visuomet reikia kán daržti ar dirbti, mąstīti, mokinties ar žaisti. Tik nesapnuoti sutizus. Iš to išauga visas silpnumas ir nedorumas.

Teātras, mėnesinis rāštas teātro veikalams skelbti. Redakcijos adresas: Vilnius, 2. Ponomarski 14. Metams 3 rbl., svetur 4 rbl. 1. num. (Rugpiūtės 1911-m.) turinis: V. Gutovski, Svarkas ir Milinē. Lietuviū kalbon verstas Jaunutisio. Dalīkas toks: Ukininko sūnus, pastojos advokatu, gėdisi savo tėvū, bet vėliaus atsipeikėja. Nors neišreikšta galingai, kas pasakīti norėta, veikalelis dāro gana malonū išpūdī, nežiūrint ī tai, jog tas susitikimas tėvū ūkininkū su sūnumi advokatu nėra itikėtinaī pastatītas.

K. J., Deklamatorius. Chicaga, Jll. 1911-m. "Lietuvos" spauda. 50 c. Ira tai visokiū poetiškū tvarinū rinkinis, kurs tūliems palengvīs surasti deklamāvimui dalīkā. Ar geriausiai īs mūsų raštijos ziedai tše sunešioti, negaliu spresti.

K. Būga, Apie Lietuviū Asmens vardus. Iš "Lietuviū Tautos". Vilnius 1911. 50 kap. Tikras tai mokslo veikalas. Nusistebėti reikia mātant, kaip gerai to veikalo raštijos pažīsta Lietuviū kalbā ir kokia toji turtinga. Bau neatstoja tuo tarpu tik tokie veikalai, kaip Šitasis, Lietuviū žiniāj!

Vds.

IS leidėjū-raštiojū pusēs.

Nuolatai rāginame rūpinties padidinimu "Jaunimo" skaittojų skaitšiaus. Toliau meldžiame, īpatšiai Didž. Lietuvoj gyvenantšiujū, savo adresas aiškiai o vis lietuviškai ir rusiškai parašiti. — "Jaunimas" siuntšiamas ī namus uz 2 M. per metus, ī Didžiąjā Lietuvā uz 1 Rublī, ī Amėrikā uz 60 centū, pavienis numeris uz 20 pf., 10 kap. arba 10 cent.

Už leidėjus-raštiojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, Augštoji gatvė 28 (Hohe Str.).